

קאלבין - ראשית חבל - אוסוואלד

1995  
1880  
115

1995  
1948  
47

1995  
1926  
69  
1995

115

השנה חל יום הולדתו ה-100 של הסופר והמשורר האידי פרץ הירשביין (1880-1948), בצעירותו

פרסם שירים בעברית, בשבועון "הדור" (1901) שבעריכתו של דוד פרישמן הופיע שירו "געגועים"

שם השיר מסמל את נדודיו ומסעיו הרבים של הירשביין מסביב העולם כולו שנמשכו שנים רבות

בחוכם ביקר גם בארץ ישראל (1927) ובספרו "ארץ ישראל" תיאר את חיי החלוצים בארץ.

ישנו פרק בחייו של פרץ הירשביין שנשאר כמוס לרבים עד היום הזה - עתה יתכן כי בין

רשימותיו על יפן וסין שטרם ראו אור ועדיין שמורות בכתב יד כ"מכון האידי המדעי (יווא),

בניו-יורק נמצא גם פרק חייו זה - ודוקא סופר רוסי-סובייטי גילה את הפרק הנסתר ופרסם

אותו לפני 54 שנה (1926) בכתב עת סובייטי רוסי, פרסום זה הוסיף נדבך ועילה נגד סופר זה

ששלם בחייו בזמן ה"טיהור" שערך הרודן האדום סטאלין גם בקרב החוגים הספרותיים

הרוסיים ש"סטו"....

המדובר בבוריס פילניאק בן למשפחה גרמנית שבמחזה שלו "מות מפקד הצבא" (1926) הרגיש

את השלטונות הסובייטיים שראו בו רמז לרצח פרונזה, ב-1929 גורש פילניאק מ"איגוד

הסופרים הפרולטאריים", בשנת 1937 נאסר ונאשם בבגידה ובטרורצקוזם ו"נעלם" ואיש לא יודע

את מקום קבורתו עד היום הזה, בוריס פילניאק היה בעת מאסרו בן 42, היה צר לבעיות יהודיות

ותיאר את נסיון החלוצים למצוא מאחו בארץ ישראל, השתתף בקובץ נגד אנטישמיות שהופיע

בשנת 1930.

פילניאק הסופר הרוסי הנודע פרסם בשנת 1926, כאמור, בכתב העת "קראסנאיא נוב" ספור

מרגש על פגישתו עם הסופר פרץ הירשביין ורעייתו המשוררת אסתר שומיטשר, הפגישה התקיימה

ביאפן בנארה הנקראת "עיר הצבאים", בתקופה העתיקה של נקבעה נארה כעיר הבירה

שלה בערך לפני כ-1300 שנה, נארה שימשה עיר הבירה כ-80 שנה (784-710) ועתה נהפכה

העיר נארה לעיר צבאים כלומר כל הבתים נהרסו, שטח העיר נהפך לפארקים, מסגדים, אנדרט-

אות של בודהאואחרים, אל נארה באים עולי רגל ותיירים מכל קצוי חבל, היפאנים הקימו בנארה

בית מלון מפואר עבור התיירים האמריקאיים המבלים שם מספר חדשים של השנה, המלון נקרא:

"נארה הוטרן" מלון משוכלל עם כל האובזורים המודרניים והמשוכללים ביותר כיאה עבור

תיירים ומיליונרים אמריקאיים חקרים מרווחים אולמות קריאה אליהם מגיעים כל כחבי העת

של כל העולם כולו. באותו המלון נפגש בוריס פילניאק עם פרץ הירשביין ורעייתו אסתר

שומיטשר, את הפגישה מתאר הסופר הרוסי בצורה דראמטית, בכתב העת הרוסי "קראסנאיא נוב".

פילניאק יושב באולם הקריאה ודפדף בירחון רוסי והנה הוא רואה לפניו יושב תייר "שבדי",

ולוקח משלחן העתונים את העתון "איזבסטיה" וקורא בו, הסופר הרוסי שאל את התייר ה"שבדי"

האם אדוני מדבר רוסי? על כך ענה לו: כן. והגיש לו את כרטיס הביקור שלו שממנו נודע

לו כי לפניו עומד: פרץ הירשביין העתונאי והסופר היהודי האמריקאי.

בוריס פילניאק בטאמר גדול אוהד ומרגש מספר על רישומיו משלושת הימים שבילו הוא ורעייתו

אסתר שומיאטשר, בין דא להא ספר הירשביין. לפילניאק כי לפני 30 שנה עזב את רוסיה, רוסית הוא מדבר אבל בקושי, אשתו היא משוררת יהודית נולדה באמריקה, ופילניאק מוסיף כי זמן שהותו בנארה עם שני האנשים (משפחת הירשביין) ישארו חקוקים וחרותים לעולמים על לוח לבו ולא ימושו מעולם, שני אנשים יקרים, אנשים היקרים לי בצער וביגון ובשמחה לא חשוב שהם סופרים ועתונאים העיקר שהם אנשים היא דומה לצרפחיה והוא דומה לשבדי החשוב האנושיות שבהם-אומר פילניאק.

בערב הראשון להיכרותו עם ההירשביינים מספר פילניאק- כשהירח בנארא מופיע במלוא עצמותו והדרו הלכנו שלשחנו אני פרץ ואסתר בשבילי הפארק הגדול והמעובת שהיו בלתי מוכרים לנו, הירשביין היה מדי פעם מוציא חפיסת גפרורים מדליק גפרור וניסה להראות לו דבר מה בין שיחי הפארק, הגפרורים כדרכם היו נכויים בידי של הירשביין זורק שערו האפור של הירשביין מסורק לאחרו ועיניו העיפות האפרורות היו זוהרים וזרחים לאור הירח, הירשביין היה מתחכם אבל את סוד החיפוש של לא רצה לגלות לו, עיניו האפרורות היו נועצות בו, לעומתו רעיתו אסתר שהיתה צעירה ממנו יפהיה ילידת אמריקה והמלים הרוסיות שיצאו מפיה היו לפני כחלום כמזם, שערותיה השחורות והסמיכות עשו רושם כביר עליו, אחר הטיול הראשון בפארק והחיפוש המסיתורי ישבנו בפרפסת המלון עד השעה המאוחרת של הלילה, הירח האיר לנו ורוחות ההרים של נארה העיר המשונה נשבו על פנינו, אנו היינו רחוקים עשרות אלפי קילומטרים מן המולדת ומהאנשים המדברים בשפתנו, הם גוללו סיפורים, אירועים מאורעות ותלאות דרכים, הירשביין סיפר כי הוא ורעיתו עברו את כל כדור הארץ, היו בקיאפטון, אוסטרליה, שתי האמריקאות, בשנת 1924 עזבו את אמריקה, שנה אחת היו במקסיקו, 5 חדשים בילו על אנית קיטור באיי האוקיינוס השקט, ועתה הם ביאפן בסתיו יהיו בסין, באביב בהודו בסתיו הבא בפלשתינה (ארץ ישראל), בינואר 1928 בברית המועצות במוסקבה. הירשביין אמר לפילניאק כי רביץ טועים בו וחושבים אותו לשבדי גם קרו מקרים לאחר שהו מצג את עצמו כיהודי ועתונאי אמריקאי רבים מתעלמים ממנו... ועתה נחזור לפרק הכמוס בחייו של פרץ הירשביין בו התחלנו את הרשימה, ושאינו ידוע לרבים. במשך שלושת הימים בנארה ערכנו משפחת פילניאק ומשפחת הירשביין הרבה סיורים וטיולים, באחד הטיולים בשבילי הפארק של נארה אמר הירשביין לפילניאק הבט על השיח הזה פילניאק הסתכל ולא ראה מאומה, אז אמר לו הירשביין אתה רואה את ענף השיח, כן אני רואה דע לך כי הענף הזה הנו לאכותי ארג אותו עכביש... נגשנו לשיח ובזרד דק הוריד פרץ את העכביש שהחל לברוח ובבריחה הוא הסתבך בקורי העכביש שבמו"די"ו" ארג...

וכאן מתיחל הסיפור: פילניאק כותב בספורו על הירשביין, כי הוא שמע על הסופר והמשורר היהודי הירשביין לפני שנפגש עמו, כמו שמע על י.ל. פרץ, שלום עליכם וביאליק, ידע על שירתו על סיפוריו ספריו ונדודיו בעולם, באותו הערב נודע לו כי הירשביין עוסק גם במחקר חיי העכבישים... פרץ הירשביין "התוודה" לפניו ואמר לו דע לך כי נוסף למחזות

וספרים שחברתי, מזה עשרים שנה אני כותב ספר ומחקר על חיי העכבישים, מנהגיהם,

תכונותיהם, מלחמותיהם, אכזריותם וסודות הייהם, מכיר אני אמר הירשביין יותר מאלף

סוגי ומיני עכבישים בעולם, בכל מקום שאני בא הדבר הראשון אני מחפש את העכבישים,

חוקר אותם וכותב את היומינים שלהם... באותו מעמד הוא נתן הרצאה <sup>מדעית</sup> לפני פילניאק

על העכבישים תכונותיהם וכו' העכביש הנו אכזר בטבעו אמר, הנקבה זוללת את הזכר

המפרה אותה, בחיי העכבישים ההזק בולע את החלש הצבוע או הפקח את הישר... .

ומיד הוסיף ואמר את הספר על העכבישים איני כותב לשם פרסום אלא לשם מחקר גרידא... .

פילניאק במאמרו על הירשביין מספר סיפורים רבים על משפחת הירשביין על אישיותו

המזהירה, נדודיו, והם קבעו להפגש במוסקבה בשנת 1928, לפני שנפרדו העז פילניאק ושאל

את הירשביין: למה אין לו מולדת? למה הבית שלו הן המזוודות שלו? למה הוא נעדר ונד

ממקום למקום? על כך השיב לו: אני נוסע סביב העולם לא לאיזו מטרה מסו ויימח, אלא

אני עוזב מטרה, אני נע ונד לא מפני שאני רוצה לראות דבר מה, להיפך מפני שאינני

רוצה לראות מה שאני יכול לקאות... . והוסיף ואמר כי הוא ורעייתו המשוורת אסתר שומישר

אינם משאירים שום כתובות ואינם מתכתבים לא מחכים למכתבים ואינם עומדים בקשרי

מכתבים אם אף אחד, אין מקום בעולם... . אמר סתם ולא גמר את ~~קולקציה~~ מהלך ~~קולקציה~~